

Матеріали і дослідження
з археології Прикарпаття і Волині.
2015. Вип. 19. С. 162–169.

Віталій ГУЦАЛ

СПІВПРАЦЯ АРХЕОЛОГІВ ІОНА ВІНОКУРА ТА ЯНА ГУРБИ

Відомий український археолог, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії народів Росії і археології Кам'янець-Подільського державного педінституту (К-ПДП) Іон Винокур, впродовж 50 років вивчав давні пам'ятки. За цей час ним було видано понад 400 академічних, науково-популярних і науково-методичних праць, у тому числі кілька десятків монографій, книг, методичних посібників і підручників. Головним чином, його увага була зосереджена на історії черняхівських племен II–V ст. у контексті слов'янського етногенезу I тис. н. е. та давньоруських старожитностей кінця I – початку II тисячоліття. Проте, дослідник не обмежувався лише питаннями розвитку цих культурних утворень в межах окремих регіонів (Буковина, Волинь, Поділля) чи загалом України, а намагався подати їх у контексті загальноєвропейських процесів.

Враховуючи значні успіхи у цьому напрямку та високу професійність, І. Винокура було обрано членом Ради Національного комітету України Міжнародної унії слов'янської археології, членом наукової координаційної Ради з проблем “Археологічні дослідження на території України” при Інституті археології НАН України, членом Наукової координаційної ради з проблеми “Історичне краєзнавство в Україні” при відділенні історії, філософії та права НАН України, членом спеціалізованої Ради при Інституті археології НАН України із захисту докторських і кандидатських дисертацій. Він також був удостоєний звання Заслуженого працівника вищої школи України, академіка Академії наук вищої школи України, академіка Української академії історичних наук. Крім цього він виступав членом редколегій журналів “Археологія”, “Краєзнавство”, “Хмельниччина: Дивокрай”, “Наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: історичні науки” й інших видань.

Будучи людиною з широким кругозором, енергійною і комунікабельною І. Винокур використовував будь-яку нагоду, щоб розширити коло добрих знайомих і особливо тих, з ким єднала його сама професія. Він співпрацював з такими відомими вченими як С. Бібіков, М. Брайчевський, О. Приходнюк, Б. Рибаків, Е. Симонович, Б. Тимошук, П. Толочко та багатьма іншими. Цьому сприяли поїздки в експедиції, різного роду конференції та симпозіуми, які він, по можливості, відвідував, в тому числі і закордонні. Особливо гарні стосунки у нього склались із польськими колегами.

Знаковим у цьому плані був Перший конгрес слов'янської археології, який проходив у Варшаві 14–18 вересня 1965 р. при участі більше 400 вчених із 20 країн. Безпосереднім організатором конгресу був Інститут історії матеріальної культури Польської академії наук. До підготовки долучилися також Державний археологічний музей, Варшавський університет і Польське археологічне товариство. Найчисленнішими були делегації слов'янських країн. У складі радянської делегації, яку очолював директор Інституту археології АН СРСР академік Б. Рибаків, був і І. Винокур. Програма конгресу охоплювала всі найважливіші теми слов'янської археології, такі як походження і праатьківщина слов'янських племен, перші державні утворення тощо [Третьяков, 1966].

І. Винокур виголосив доповідь на тему “Нові знахідки язичницьких статуй у Середньому Подністров'ї”, яка з цікавістю була сприйнята присутніми і стала предметом дискусії [Винокур, 1965]. Конгрес дав можливість автору заявити про себе європейському науковому світу, встановити перші контакти із вченими-слов'янознавцями багатьох країн і, передовсім, із польськими археологами з Варшави, Кракова та інших міст.

Але найбільш плідними вони були із співробітниками кафедри – складового підрозділу Інституту історії Університету Марії Кюрі-Склодовської (УМКС) у м. Любліні, яку заснував (спочатку як відділ) у 1945 р. професор Стефан Носек, і яка у 2003 р. розрослася в Інститут

археології з п'ятьма відділами, власною солідною бібліотекою та лабораторіями. У складі цього підрозділу університету нині працює 28 фахівців, щорічний набір студентів становить 40 осіб, а загалом освіти тут здобуває близько 130 осіб [Березанська, Бунятян, 2009, с. 18]. Інститут активно здійснює польові археологічні дослідження, бере участь у різноманітних конференціях і щорічно проводить свої власні на тему *“Археологічні дослідження у середньосхідній Польщі”*, видавав збірник *“Archeologia Polski Środkowowschodniej”*, регулярно веде величезну популяризаторську роботу, ініціює проведення свят на історико-археологічні теми з нагоди відкриття визначних пам'яток тощо. Дослідження люблінських науковців дозволили значно розширити, а в ряді випадків і змінити, наше уявлення про давню польську минувшину. Ці дослідження безпосередньо стосуються й історії України, тому що соціально-економічні і культурні процеси на суміжних територіях Південно-Східної Польщі і Західної України розвивалися в одному ключі [Березанська, Бунятян, 2009].

Рис. 1. Ян Гурба
Fig. 1. Jan Gurba

Рис. 2. Іон Винокур
Fig. 2. Ion Vynokur

В архіві І. Винокура зберігся відбиток плану роботи люблінської кафедри, де у розділі *“контакти із закордоном”* серед десяти наукових установ окремим пунктом записана співпраця з кам'янчанами [Науковий архів ...]. То ж зрозуміло, що у кафедри історії народів Росії та археології (тепер кафедра архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін), якою кілька десятиліть завідував І. Винокур, було чимало причин звиряти свої наукові пошуки з результатами польських колег.

Тривалий час люблінський осередок археологів очолював відомий вчений, автор більше 1 200 публікацій, доцент, доктор і теж учасник Варшавського конгресу Ян Гурба [Taras, 2014]. Зазначимо, що Я. Гурба (рис. 1) та І. Винокур (рис. 2) фактично ровесники, обидва наділені кращими людськими рисами, фанатичною відданістю справі, працелюбством, мали чимало спільного у поглядах як на сьогодні, так і на минуле. Їхнє знайомство на конгресі згодом переросло у тісну професійну співпрацю з щирою особистою дружбою та взаємопідтримкою, що ніколи не переривалися. В архіві кам'янецької кафедри зберігся ряд листів Яна Гурби (окремі із них використані у цій статті), в яких відзеркалено різні аспекти взаємин цих двох непересічних особистостей.

Перш за все, мова може йти про публікаційну діяльність. Обидва дослідники всіляко намагалися підтримувати один одного у цій справі, консультувалися, правили і рекомендували статті до збірників, пересилали один одному окремі відбитки, ксерокопії, рукописи. Таким чином до Я. Гурби потрапили статті І. Винокура про дослідження на поселенні Магала трипільського житла та виявлені там в господарській ямі обгорілі зерна гороху. Враховуючи неординарність такої знахідки, Я. Гурба зробив з цього приводу повідомлення у фаховому виданні, тим самим довівши дане відкриття до польських науковців [Gurba, 1961; Zakoscielna, Gurba, 2010, с. 21].

Загалом у ті роки в СРСР надрукувати навіть невеликий матеріал з археологічної тематики було складно. Про закордонні публікації годі й говорити. І тим не менше, І. Винокуру вдається розмістити у польських часописах більше десятка своїх праць. Серед перших у 1967 р. була його стаття в журналі “*Z otchłani wieków*”, яка стосувалась відкриття на території середнього Дністра нових пам’яток віднесених до початків н. е. Переклад на польську мову та посередництво між автором і редакцією у цій нелегкій справі взяв на себе Я. Гурба [Winokur, 1967].

Далі, у збірниках “*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*” [Винокур, 1983/1984], “*Zachodnia strefa osadnictwa kultury czerniachowskiej*” [Винокур, 1986], “*Kultura wielbarska w młodszym okresie rzymskim*” [Винокур, 1987], “*Kultura przeworska*” [Винокур, 1987] та інших одна за одною виходять статті, присвячені історії слов’янських племен рубезу і першої половини I тис. н. е., у яких розглядалися питання витоків черняхівської культури, рівень її залежності від таких культурних утворень як вельбарське та пшеворське. Ці сторони черняхівської проблеми є одними з головних. І залежно від того, з яких методологічних засад їх розглядати, кардинально протилежними можуть бути висновки. І. Винокур твердо стояв на позиції, що елементи згаданих культур мали незначний вплив на черняхівців, і то лише у північно-західному регіоні їхнього розповсюдження.

З великим інтересом і захопленням у Польщі сприйняли розкопки Іона Винокура у селі Бернашівці на Вінничині у 1990 р., де було відкрито майстерню ювеліра з великим набором форм для відливання різних прикрас. Це була сенсація у слов’янській археології. У Польщі про це пишуть різні автори і просять прислати матеріали за результатами дослідження майстерні для опублікування у центральноєвропейських виданнях (лист М. Парчевського від 17.10.1992 р.) [Науковий архів ...]. А коли вийшла книга про середньодністровських ювелірів [Винокур, 1997б] – стали надходити прохання надіслати і її (лист В. Шиманського від 3.11.1997 р.) [Науковий архів ...].

У свою чергу, кожного, хто ознайомиться з роботами Яна Гурби, вражатиме широта питань, охоплених ними. Окрім польської археології, що цілком зрозуміло, він багато уваги приділяв дослідженням на сусідніх східних територіях. Діапазон публікацій значний. Дивує оперативність, з якою Ян Гурба доводить до відома польської наукової громадськості найостанніші новини з досягнень археологів України. Це інформація про окремі відкриття [Gurba, 1969a], статті [Gurba, 1969б], монографії [Gurba, 1981/1982], збірники [Gurba, 1982]. Причому, то не завжди лише археологічна тематика, іноді мова йде про літературні [Gurba, Łesiów, 2005] чи природознавчі твори [Gurba, 1985] і т. п. Є у нього статті, які розкривають сторінки спільної праці вчених двох країн [Закосьцельна, Гурба, 2006], чимало рецензій на їхні роботи. До речі, його оцінок удостоїлись і праці І. Винокура “*Збирання і визначення археологічних пам’яток та методика їх використання в школі*” [Gurba, 1967], “*Довідник з археології України. Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області*” [Gurba, 1987], підручник, написаний разом Д. Телегіним, “*Археологія України*” [Zakoscielna, Gurba, 2006]. Не забув Ян надіслати свої статті й до наукових збірників, виданих у 2000 р. з нагоди семидесятиріччя І. Винокура та у 2010 р. з приводу конференції по вшануванню пам’яті дослідника. У першій статті дається загальна оцінка багаторічної наукової діяльності І. Винокура, наголошується на значенні цих робіт для археологів Люблінського університету, особливо тих, які вивчають питання Південно-Східної Європи римського часу [Zakoscielna,

Gurba, 2000, с. 38–39]. У другій – йдеться про його внесок у дослідження трипільських старожитностей [Zakoscielna, Gurba, 2010].

Були у Яна та Іона й спільні роботи. Одна з останніх аналізує книгу спогадів московської дослідниці (археолога) О. Мельниковської про життя її сім'ї, де багато уваги приділено її чоловікові Е. Симоновичу, з яким і І. Винокур, і Я. Гурба завжди були у добрих товариських взаєминах [Винокур, Гурба, 2006].

Ще одним напрямком зв'язків кам'янецьких і люблінських науковців слугували конференції, які періодично проводилися на базі згаданих навчальних закладів Любліна і Кам'янця-Подільського. Не завжди вдавалося нашим фігурантам бути присутніми на них особисто, але матеріали надсилалися обов'язково. Бували випадки, коли на одну конференцію І. Винокур міг відправити навіть кілька доповідей. Наприклад, на Люблінський археологічний форум 1992 р. він надіслав матеріали по трьох виступах: “*Пшеворські елементи в пам'ятках черняхівської культури Волино-Подільського пограниччя*”, “*Селище Велика Слобода на Середньому Дністрі*” і, спільно з Я. Коковським, “*Меч із Кудринець і питання могил зі зброєю на Поділлі*” (лист Я. Гурби від 1992 р.) [Науковий архів ...], які пізніше були опубліковані у збірнику за 1997 р. [Винокур, 1997а; Kokowski, 1997].

Між Кам'янець-Подільським педагогічним інститутом і Університетом Марії Кюрі Склодовської існувала практика обміну викладачами для читання спецкурсів. Так, І. Винокур у 1978 р. вів спецкурс для студентів-археологів УМКС, в якому йшлося про найостанніші дослідження з черняхівської культури. Даний захід настільки сподобався науковому товариству, що ректор Люблінського університету – Веслав Зкшидло направив своєму кам'янецькому колезі Анатолію Копилову офіційного листа, в якому подякував тому за згоду делегувати І. Винокура для читання курсу лекцій і за окремі спеціальні консультації, надані працівникам його закладу, а також висловив побажання розширити таку співпрацю [Архів ..., арк. 40]. Перебуваючи в Любліні наступного разу (1992), І. Винокур рішенням вченої ради університету на знак визнання незаперечного внеску в діяльність Університету Марії Кюрі-Склодовської був нагороджений медаллю “*Amicis Universitatis*” [Zakoscielna, Gurba, 2000, с. 38].

Ян Гурба у 1981 р. у К-ПДП виголосив цикл лекцій з найактуальніших проблем археології Польщі. Треба сказати, що в політичному житті Польщі це був абсолютно новий етап розвитку. На повну силу стала заявляти про себе і висувати вимоги до тодішньої влади незалежна профспілка “Солідарність”. У СРСР правлячими колами це сприймалось дуже насторожено і з тривогою. Прибувши у Кам'янець-Подільський, Ян, будучи неприхованим прихильником прогресивних змін у суспільстві, із захопленням розповідав правду про польську опозицію і ставлення народу до неї. Так до нас приходило об'єктивне сприйняття тих політичних процесів, що тоді відбувалися у Польщі.

Зв'язки між викладачами двох вузів поширювалися і на їхніх вихованців. Практикувався обмін студентами для роботи в археологічних експедиціях. У 1978 р. у Кам'янці-Подільському відбулась республіканська історико-археологічна міжвузівська наукова студентська конференція “*Східнослов'янські племена і Київська Русь*” [Історико-археологічна, 1978]. Це був спільний українсько-польський міжнародний проект зорганізований І. Винокуром і Я. Гурбою. Загалом до участі у ньому було запрошено біля двадцяти студентів істориків із українських вузів, а троє: Анна Закосцельна, Барбара Баргел і Малгожата Шевчик представляли науковий археологічний гурток Люблінського університету [Програма ..., 1978]. Я. Гурба ґрунтовно підготувався до цього заходу, привіз із собою навіть виготовлену в університетській друкарні роздруківку студентських доповідей [Гурба, 1978] та інші збірки студентських наукових робіт [Streszczenia referatów, 1978]. Презентуючи ці видання, він ознайомив усіх присутніх з можливостями та рівнем технічного оснащення Люблінського університету, а головне продемонстрував шанобливе ставлення поляків до свого минулого та турботу щодо підготовки молодого покоління археологів.

Треба сказати, що поміж студентів, які тоді брали участь у конференції, як серед учнів І. Винокура, так і серед учнів Я. Гурби виявились й такі, хто в подальшому знайшов своє

покликання в археології. Мова йде про відомих нині спеціалістів-археологів Богдана Строцень, який очолює охоронну археологічну службу “Подільська археологія” у Тернополі, Анну Закосьцельну – завідувача трасологічною лабораторією Інституту археології УМКС, співавтора Я. Гурби по багатьох публікаціях в тому числі й про І. Винокура [Закосьцельна, Гурба, 2006; Zakoscielna, Gurba, 2000; 2006; 2010; Gurba, 2007] та Барбару Баргел – провідного спеціаліста Інституту археології УМКС.

Загалом цей форум дозволив розкрити деякі питання нашої спільної історії, а головне допоміг зблизити молодих, перспективних науковців Польщі й України, та по новому подивитись на можливості їх співпраці. Прикладом таких контактів може бути стажування Анни Закосьцельної у Львові й Ужгороді. Задля чого Я. Гурба звертається з проханням до І. Винокура допомогти їй у вирішенні певних проблем, пов’язаних із перебуванням у цих містах (лист Я. Гурби від 2.03.1987 р.) [Науковий архів ...]. Потребував сприяння й теперішній очільник Інститут археології УМКС й керівник відділу археології Середньо- і Східно-європейського Барбарікуму Анжей Коковський, який працював у Кам’янці-Подільському, вивчаючи матеріали, що зберігаються у кабінеті археології історичного факультету К-ПДП (лист Я. Гурби від 2.10.1991 р.) [Науковий архів ...]. Як зазначили Я. Гурба і А. Закосьцельна, таке ставлення І. Винокура розповсюджувалось не тільки на студентів люблінської археологічної школи, але й на інших польських істориків [Zakoscielna, Gurba, 2000, с. 39].

Активно працював у цьому напрямку і Ян Гурба. За його протекцією в останні десятиліття до роботи міжнародних наукових конференцій, організованих польськими археологами неодноразово долучався учень І. Винокура Богдан Строцень (лист Я. Гурби від 18.07.1997 р.) [Науковий архів ...]. Як бачимо, зв’язки між подільськими і люблінськими археологами все більше зміцнювалися.

Регулярними і невідомо ширими були особисті стосунки І. Винокура та Я. Гурби. Розповіді, свого часу, Іона членам кафедри про свої враження від візитів до Любліна, листи Яна до нього, яскраво розкривають ці сторони їхнього життя. Вони добре знали сім’ї один одного, при нагоді завжди користувалися можливістю побувати у товариша в гостях дома, знали все про членів родини, намагались допомагати. Наприклад, Ян рекомендує рецепти ліків для дружини І. Винокура Надії Григорівни, з гордістю повідомляє про народження своєї онучки (лист Я. Гурби від 21.08.1987 р.) [Науковий архів ...]. А під листом від 27 березня 1986 р. з вітаннями з нагоди Великодніх свят підписалася ледь не вся кафедра археології УМКС [Науковий архів ...]. Коли І. Винокура обрали дійсним членом Академії Вищої школи України, його польський колега писав: “...дуже симпатично, що у мене друг академік” (лист Я. Гурби від 24.01.1998 р.) [Науковий архів ...]. Він добре знав як непросто добитися такого визнання і від душі радів за успіхи близьких йому людей.

На долю Я. Гурби часто випадала місія пов’язана із сумними, скорботними подіями. Насамперед це стосувалось колег – людей, з якими він не один сезон провів у експедиціях, з якими товаришував, і яких просто поважав. На жаль, таке повідомлення з’явилося у 2006 р. й відносно його українського друга [Gurba, Zakoscielna, 2007].

Зауважимо, що співпраця між польськими і українськими археологами, у широкому розумінні цього слова, зародилися досить давно. Обумовлено це було, в значній мірі, політичними причинами, коли частина західноукраїнських і польських земель разом опинилися в складі то одних, то інших державних утворень. Історія цього співробітництва заслуговує багатоманітного дослідження, але навіть окремі розвідки в цьому плані показують його змістовність, незважаючи на ряд тодішніх національно-релігійних перешкод [Лех, 2006; Булик, 2005].

В особі Іона Винокура та Яна Гурби ці давні традиції українсько-польських зв’язків на ниві археологічної науки знайшли своє продовження вже на новому рівні. Їхня взаємодопомога і взаємоповага, безкорислива співпраця – предмет вивчення і приклад для наслідування новими генераціями дослідників двох наших країн. До речі, у 2015 р. І. Винокура виповнилося б 85 років від дня народження. Цей же рік вінчав би півстоліття його плідотворних взаємин із люблінськими колегами.

ЛІТЕРАТУРА

- Архів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*
Ф. 10. – Оп. 26-П. – Спр. 97. – Особиста справа професора кафедри історії народів Росії та спеціальних історичних дисциплін Винокура І.С. (1.03.1963–19.09.2006). – 142 арк.
- Березанська С.С., Бунятян К.П.*
2009 [Рец. на] 60 lat archeologii w UMCS. Podsumowanie ostatniego dziesięciolecia / Red. J. Gurba, J. Libera // Lubelskie Materiały Archeologiczne. – Lublin, 2007. – 419 s. – Т. XV // Археологія. – № 2. – С. 99–101.
- Булик Н.*
2005 До питання про формування археологічної науки в Галичині у ХІХ столітті // МДАПВ. – Львів. – Вип. 9. – С. 372–384.
- Винокур І.С.*
1965 Міжнародний конгрес у Варшаві // Радянський студент. – 7 жовтня.
- Винокур І.С.*
1983/1984 Памятники рубежа и первой половины I тыс. н. е. на территории междуречья Днестра и Западного Буга // Annales Universitatis Marie Curie-Sklodowska. – Lublin (Polonia). – Vol. 38. – № 2. – Sectio F: Historia. – С. 15–27.
- Винокур І.С.*
1986 Древности первой половины I тысячелетия н. э. верховьев Днестра, Западного Буга и Вислы // Zachodni strefa osadnictwa kultury czerniachowskiej. – Lublin. – С. 35–45.
- Винокур І.С.*
1987 Вельбарские элементы и Черняховские древности Лесостепи Украины II–V вв. н. э. // Kultura wielbarska w mlodszyim okresie rzymskim. – Lublin. – С. 52–56.
- Винокур І.С.*
1997а Пшеворські елементи у пам'ятках черняхівської культури Волино-Подільського пограниччя // Kultura pszeworska. – Lublin. – Т. 3. – С. 51–66.
1997б Слов'янські ювеліри Подністров'я. – Кам'янець-Подільський. – 200 с.
- Винокур І.С., Гурба Я.С.*
2006 [Рец. на] Мельниковская О.Н. Судьба моя – счастливица. – М.: ПолиМЕдиа. – 2004. – 164 с. // Археологія. – № 2. – С. 98–100.
- Гурба Я.*
1978 [ред.] Восточнославянские племена и Киевская русь: студенческая научная конференция. Каменец-Подольский 26–28.09.1978 г. – Люблін–Каменец-Подольский. – 4 с.
- Закошьцельна А., Гурба Я.*
2006 Діяльність польських археологів з кафедри праісторії Львівського університету після другої світової війни // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів. – Вип. 9. – С. 134–146.
- Історико-археологічна...*
1978 Історико-археологічна міжвузівська наукова студентська конференція // Радянський студент. – 19 жовтня 1978. – № 32.
- Лех Я.*
2006 З історії польсько-українських зв'язків в археології (кінець ХVІІІ ст. – 1939 р.) // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів. – Вип. 9. – С. 17–54.
- Науковий архів ...*
Науковий архів археологічної лабораторії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Листи до І.С. Винокура від Я. Гурби, А. Коковського, М. Парчевського, В. Шиманського.
- Програма...*
1978 Програма республіканської історико-археологічної міжвузівської наукової студентської конференція “Східнослов'янські племена і Київська Русь”. – Кам'янець-Подільський. – 12 с.

Третьяков П.Н.

1966 Конгресс по славянской археологии в Варшаве // Вестник АН СССР. – № 2. – С. 127–129.

Gurba J.

1961 Znaleziisko grobu w osadzie w Magale // ZOW. – Wrocław–Poznań. – R. XXVII. – Z. 2. – С. 155–156.

1967 [I.S.Winokur. Zbyrannia i wyznaczannia archeologicznych pamjtok ta metodyka jich wykorzystannia w szkoli. – Kyjiv, 1967. – Wydawnictwo Radianska Szkola. – 90 s. z ilustr.] // Z otchlani wiekow. – Wrocław–Poznań. – R. XXXIII. – Z. 3. – S. 166.

1969a [nota z:] E.K. Cernys, Tripolskie masterskie po obrabotke kremnja. KSIA [Kratkie soobsč'enija Instituta Archeologii AN SSSR]. – Nr 111. –1967. – S. 60–66 // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 17. – Nr 1. – S. 104.

1969b [nota z:] O. D. Hanina, Zerna ta nasinnja roslyn z poselewnja v s. Ivane-Puste. Archeologija – 1968. – T. 21. – s. 187–193 // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 17. – Nr 2. – S. 308.

1982 [nota z:] Ispolzovanie metodov estestvennyh nauk v archeologii. – Kiev, 1981 // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 30. – Nr 3/4. – S. 441–442.

1981/1982 [rec.] B.M. Mozolewskij. Towsta mohyla. – Kyjiv, 1979 // Rocznik Lubelski. – [wyd. 1985] – T. 23/24. – S. 181–182.

1987 [про кн. I.S. Vynokur, A.F. Hucal, S.I. Penjak, B.O. Timosuk, V.I. Jakubovskij. Dovidnyk z archeologii Ukrainy. Chmelnicka, Cernivecka, Zakarpatska oblasti. – Kyjiv, 1984. – 222 s. // Sprawozdania Archeologiczne. – T. 39. – С. 369–370.

1985 [nota z:] S.V. Ševčenko, I.K. Svešnikov, Botanični znachidky XII st., “Ukrains'kyj Botaničnyj Žurnal”. – T. 41. – Nr 6. – Kyjiv, 1984. – S. 41–44 // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 33. – Nr 4. – S. 511–512.

Gurba J., Lesiów M.

2005 [rec.] Łarysa Kruszelnycka, Rubały Lis. (Spohady hałyczanky). – Lwiv, 2001 // Archeologia Polski Środkowowschodniej. – T. 7. – S. 265–267.

Gurba J., Zakościelna A.

2007 [Winokur] Jon Izrailewicz Winokur (1930–2006) // Archeologia Polski Środkowowschodniej. – [wyd. 2009]. – T. 9. – S. 380–381.

Kokowski A.

1997 Winokur I. Miecz z miejscowości Kudrynci na Podolu // Kultura przeworska. – Lublin. – T. 3. – S. 257–263.

Kokowski A.

2007 Sześćdziesiąt lat archeologii w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w swietle minionego dziesięciolecia (1995–2005) // 60 lat archeologii w UMCS. Podsumowanie ostatniego dziesięciolecia. – Lublin. – S. 17–23. – (Lubelskie Materiały Archeologiczne, T. XV).

Streszczenia referatów...

1978 Streszczenia referatów na VII Międzynarodowej sesji studentów archeologii – Werbkowice: Druk. UMCS. – 25 s.

Taras H.

2014 Jubileusz 85-lecia urodzin doc. Jana Gurby // Wiadomości Uniwersyteckie [UMCS Lublin]. – Nr 6. – S. 40–42.

Winokur I.S.

1967 Najnowsze odkrycia na stanowiskach z pierwszych wieków n.e. w dorzeczu Śródkowego Dniestru / I.C. Винокур, [tł. Jan Gurba.] // Z otchlani wiekow. – Wrocław–Poznań. – R. XXXIII. – Z. 4. – С. 198–205.

Zakościelna A., Gurba I.

2000 Związki Profesora Iona Vinokura z polską, a szczególnie lubelską, archeologią // Давня і середньовічна історія України. Історико-археологічний збірник на пошану Іона Винокура з нагоди його 70-річчя. – Кам'янець-Подільський. – С. 37–41.

- 2006 [rec.] I.S. Vinokur, D.Â. Telegin, Arheologîâ Ukraini. Pidručnik dlâ studentiv istoričnih special'nostej viših navčal'nih zakladiv, Navčal'na kniga – Bogdan. Ternopil' 2004. – 479 s., il. // Archeologia Polski Środkowowschodniej. – T. 8. – S. 406–407.
- 2010 Wkład profesora Iona S. Vinokura w badania nad kulturą trypolską // Актуальні проблеми археології: Тези Міжнародної наукової конференції на пошану І.С. Винокура, Кам'янець-Подільський. 23–25 вересня 2010 року. – Тернопіль: Астон. – С. 20–21.

Vitaly GUTSAL

COOPERATION BETWEEN ARCHAEOLOGISTS ION VYNOKUR AND YAN GURBA

The article tells us about the scientific communications and friendship between Ion Vynokur, from the department of Russian History and Archaeology of Kamenetz-Podylsky State Pedagogical Institute, Yan Gurba, the head of the department of Archaeology University of Lublin, Maria Curie-Sklodowska, which lasted more than 40 years.